ئایا شەڕی ئێستای فەلەستین و ئیسڕائیل شەڕی خاکە یان ڕیشەیەکی دینیی مێژوویی هەیە لە نێوانی ئامۆزاکاندا؟.. نووسین و ئامادەکردنی: حەسەن ڕازانی

دڵم ژان دەکا و تەواو خەفەت دام دەگرێ کە منداڵێکی کورد دەکوژرێت، دەگیرێ، ئازاردەدرێ یان ماڵە کوردێک خاپور دەکرێ یان دەربەدەر دەکرێ یان گوندیکی کورد، شارێکی کورد بۆمبا باران دەکرێ و تەڕو پوش بەیەکەوە دەسووتێنرێت، هەرئاواش بۆ فەلەستینییەک و نەتەوەو ڕەگەزو کەسێکی سەر بە ئایینیکی جیاوازی تریش، بۆ نموونە جولەکەیەک، دڵم ژان دەکا. مێژوو سەلماندوویی□تی کە شەڕ بەرژەوەندی چینێکی دیاریکراوی تێدایەو زۆرینەی خەڵک تێیدا زەرەرمەند دەبن. من دژی شەڕم جا لە هەر شوێنێکی ئەم دنیایە هەبێ. پڕیشکی شەڕو کاریگەریەکانی شەڕئەگەر لە تۆرە بۆرەی ئەفغانستانیش بێت ئەوا، لە دنیای عەولەمەی ئەمڕۆدا، کاریگەریی خەراپی ئەو شەڕە درەنگ یان زوو دەگاتە هەرێ شوێنە دوورەکانی تریش. بۆیە دژی شەڕو کوشتارم و نەفرەت لە شەڕو خاپوورکردن، نەفرەت لە داگیرکاریی و فراوانخوازی و نەفرەت لە باڵادەستخوازی نەتەوەو ڕەگەزو ئایینێک بەسەر ئەوانەی تردا!

چاوخشاندنێک بە ڕابردووی ئەو دوو ئامۆزایەدا،عەڕەب وجولەکە، کە دەگوترێت لە یەک بەر□ بابن!

بەڵگەی مێژوویی، کە ڕای گشتی لەسەر بێ، نیە کە پشتڕاستی ئەوە بکاتەوە جولەکە بوونی نەبووبێت لە ئیسڕائیل و تەنها خەڵکی فەلستین، وەک بەشێک لە نەتەوەی عەڕەب، لەو خاکەدا بووبن. مێژووی ئەو د□ق□ر□، بە تایبەتی فەلەستین، کە بووەتە لانکی هەرسێک ئایینەکەی خێزانی ئیبڕاهیم، چەندین نەتەوەو ئایین لەو ناوچەیەدا بوون و گەلی جولەکەش بەشێک بوون وەک عەڕەبەکانی فەلەستین لەو ناوچەیەدا ژیاوون و هەبوون. بۆ نموونە بە پێی ئاماری ئەو ناوچەیە

لە ساڵی 1880ی زایینیدا 25 هەزارجولەکە لە ناو فەلەستیندا بوونی هەبووە.

چۆنیەتی زۆربوونی ژمارەی جولەکە لە ناو ئیسڕائیلدا

لە ساڵی 1880 ز دا 25 هەزار جولەکە هەبووە لە ناو فەلەستیندا، لە ساڵی 1882ز بۆ ساڵی 1914 ز نزیکەی 60 هەزار جولەکە لە ئەوروپاوە کۆچیان کرد بۆ ئیسڕائیل، لە ساڵی 1919 ز بۆ ساڵی 1931 ز نزیکەی 110 هەزار جولەکە کۆچیان کرد بۆ ئیسڕائیل، هەروەها لە ساڵی 1939 ز بۆ ساڵی 1948 ز نزیکەی 120 هەزار جولەکە کۆچیان کرد بۆ ئیسڕائیل، وە لە ساڵی 1948ز بۆ سڵی 1952 ز نزیکەی 700 هەزار جولەکە هاتە ناو ئیسڕائیلەوە، بەڵام نیوەی ئەو ژمارەیە لە وەڵاتە عەڕەبیەکان دەژیان ودوای ئەوەی دەست بەسەر ماڵ و سەروەت و سامانیاندا گیرا لەو وەڵاتانە دەرپەڕێنران و ئینجا ڕەوانەی ئیسڕائیل کران!

ئەو وەڵاتە عەڕەبی و ئیسلامیانەی کە جولەکەی نێو خۆیان دەرپەڕاندو بەرەو ئیسڕائیلیان بەڕێکردن ئەمانەی خوارەوە بەشێکیانن!
140 هەزار جولەکە لە جەزائیرەوە بەرەو فەرەنسا و 25 هەزاریش بەرەو ئیسڕائیل بەڕێکران، 75 هەزار جولەکە لە میسرەوە بەرەو ئیسڕائیل بەڵام مەرحەلە بە مەرحەلە بەڕێکران، 38 هەزار جولەکە لە لیبیاوە بەرەو ئیسڕائیل بەڕێکران، 265 هەزار جولەکە لە مەغریبەوە بە مەرحەلە بەرەو ئیسڕائیل بەڕێکران،100 هەزار جولەکش لە تونسەوە بەرەو ئیسڕائیل بەڕێکران،60 هەزاری تریش لە جولەکە لە یەمەنەوە بەرەو ئیسڕائیل بەڕیکران و لە عێڕاقیشەوە 138 هەزار جولەکە بەرەو ئیسڕائیل بەڕێکران و لە سوریاشەوە 30 هەزار جولەکەو لە تورکیاو ئیڕانیشەوە نزیکەی 60 هەزار جولەکە بەرەو ئیسڕائیل بەڕێکران. ئایا ئەو هەموو ژمارەیە لە جولەکە کە دەگاتە نزیکەی 700 هەزار جولەکە لە وەڵاتانی عەڕەبی و ئیسلامی□وە بۆچی وا بە پەلە دەرپەڕێنران و بەرەو ئیسڕائیل نێرران؟ بۆچی لێیان نەگەڕان لە وەڵاتەکانی خۆیاندا بمیننەوە؟

ئایا دەبێ لۆمەی کێ بکرێت کە ژمارەی جولەکە لە ناو ئیسڕائیلدا بەرەو زۆربوون ڕۆیی؟

بە بڕوای من، وەڵاتە عەڕەبی و ئیسلامیەکان خودی خۆیان لەوبارەوە پشکی شێریان بەردەکەوێت. چونکە ئەگەر عەڕەبەکان جولەکەکانی نێو خۆیان دەرنەپەڕاندبایەو بەرەو ئیسڕائیلیان بەڕێ نەکردبانایە ئەوا

بەوشێوەیە و بەو زووە ژمارەی جولەکە لە ناو ئیسڕائیلدا زیادی نەدەکردو بۆی هەبوو بارودۆخەکە بەشێوەیەکی تر دەرکەوتبایە. بە بڕوای من ئەو جولەکانە دەبوایە هەر لە شوێنی خۆیاندا بمانایەو لەو وەڵاتە عەڕەبی و ئیسلامیانە بژیانایە کە لە کۆنەوە لێیان بوون و ببوونە هاوڵاتی ئەوێ! ئەدی بۆچی ئەو کارەیان نەکرد؟ بە بڕوای من، وەڵامی ئەو پرسیارە لای وەڵاتە عەڕەبی و ئیسلامیەکان خۆیانە!
مێـژووی کێشەو ململانێـی نێـوان عەڕەب و جـولەکە نە لەم ڕۆی حەماسەوە دەستی پێکردووەو نە لە ساڵی 1947یشەوە دەستی پێکردووە کە دەوڵەتی ئیسڕائیل بە فەڕمی لەو ناوچەیەدا ڕاگەیەنرا! بەڵک و بەڵگە مێژووییەکان ئەوە پشتڕاست دەکەنەوە کە مێـژووی ئەو کێشەو شەڕو پێکدادانە زۆر لەوە واوەترەو تەنانەت دەەگەڕێتەوە بۆ هەرێ سەردەمی سەرەتای سەرهـەڵدان و گەشەکردنی ئایینی ئیسلام لە شاری یەسریبی نێو جزیرەی عەڕەبی کە بە شاری مەدینەی ئێستای سعودیە ناوی دەبرێت.
ئەوێ دەمێ سێ تا پێنج هۆزو قەبیلەی بەناوبانگی جولەکە لە شاری یەسریب و دەوروبەریدا دەژیان و ببوونە خەڵکی ئەو ناوچەیە وەک باقی عەڕەبەکانی تر، بەڵام جیاوازیەکەیان لەگەڵ عەڕەبەکانی ناوچەکەدا لەوەدا بوو کە جولەکەکان تەواوی زەوی و زارو باخە خورماکان و زەویە کشتوکا□یی□کانی ئەو دەڤەرەیان لەبەردەستدا بوو! ل□ بەرامبەردا عەڕەبەکانی ئەو دەڤەرە خەڵکی هەژارو نەدارو بێ مڵک و بێ باخی دارخورما بوون و هەمیشە بۆ بەڕێوەبردنی ژیانیان دەبوایە کاریان کردبایە بۆ جولەکەکان و ئەو کارەشیان لە شانان خۆش نەدەهات!
بە پێی گێڕانەوەی ئیسلامیی کە لە نێو مێژووی عەڕەب و ئیسلامدا بە شانازییەوە باسی لێوەدەکەن ئەوەیە کە کاتێک پێغەمبەری ئیسلام لە ساڵی 622ی میلادیەوە لە شارەکەی خۆیەوە کە مەکە بوو کۆچ دەکات بۆ شاری مەدینە چونکە لە مەکە تەنگی پێ هەڵچنراوەو لە ژێر هەڕەشەی کوشتندا بوە بۆیە پەنای بە هۆزە عەڕەب و جولەکەکانی نێو شاری مەدینە بردووە.
زۆری نەبرد کە لە مەدینەدا ئیسلام بووە خاوەن سووپاو توانای سەربازی و دارایی باش. بە پێی گێڕانەوەی مێژووی عەڕەب و ئیسلام گوایە هەندێک بەهانە سەریان هەڵداوە کە جولەکەی ئەو دەڤەرەو بە تایبەتی هۆزە دیارەکانی وەک بەنو نەزیرو بەنو قونەیقاعی جولەکە خەریکی پلان و کاری نابەجێ و دوژمنکاریی بوون لە دژی پێغەمبەرو ئایین و سوپای ئیسلام و دەستیان کردووە بە پەیمان شکێنی لە دژی پێغەمبەرو ئایینی ئیسلام . عەڕەبەکانی ئەو دەڤەرەش هەژاریی تینی پێ هەڵچنیبوون و لە فرسەتێک گەڕاون کە جولەکە دەرپەڕێنن و مڵک و ماڵ

و سەروەتیان بەسەرخۆیاندا دابەش بکەن. بەهانەکە دەست دەکەوێت و شەڕی ئیسلام و جولەکە لەوێوە لەو شوێنەوە دەستی پێکرد.
شەڕەکەی ئیسلام و جولەکە لە نێو مەدینەدا بە کوشتنی سەدان جولەکەو دەست بەسەراگرتنی سەروەت و سامانی تەواوی جولەکەی ئەو ناوچەیەو دەرپەڕاندنیان لە تەواوی نیوەدوورگەی عەڕەبیدا کۆتایی هات. ئێستا بە چراوشەدایان ئەگەربگەڕێی لە جولەکەیەک یان ماڵێ جۆلەکەیەک یان شوێنەکی خوداپەرستنی جولەکە لە نێو نیوە دوورگەی عەڕەبیدا نایدۆزیتەوە! وە ئەگەر ماڵێ جولەکەیەکیش یان تاکە جولەکەیەکیش مابێ و خۆی حەشاردابێ، ناتوانێت بڵێت من جولەکەم!
بە پێی مێژووی عەڕەب و جولەکە دەبێ ئەو دوانە لەیەک خێزانەوە گەشەیان کردبێ و باپیرەی هەردووکیان ئیبڕاهیمی پێغەمبەرەو گوایە ئەو دوو لایەنە ئامۆزای یەکترن! شەڕی ئامۆزاکان دەمێکەو مێژوویەکی دوورودرێژی هەیە. جا ئەگەر ڕاستوخۆ بە یەکتری نەوێرابن ئەوا ئایینیان لە دژی یەکتر بەکار هێناوە. وە هەر کاتێکیش ئایین و خودایان تێکەڵاو بە کێشەکە کردبێ حەتمەن خەڵکی ترو ڕەگەزی ترو نەتەوەی ترو وەڵاتی تریشیان بەخۆوە کێش کردووەو ئەوانیشیان بە خۆوە گرفتار کردووە. وەک و کە ئێستا دەیبینین هەموو موسڵمانانی جیهان، کەمێکی لێ دەرچێت، دژە جولەکەیەو جولەکەی خۆش ناوێت. ئەمە لە کوێوە سەرچاوەی گرتووە؟ موسڵمانانی جیهان کە ژمارەیان لە سەروی ملیارێکەوەیە بە سەدان ملیۆن لەو ژمارەیە هەیە و ئامادەیە کە ئەگەر جولەکەی بە هەڵکەوێت و بزانێت تووشی گرتن و کێشە نابێت بۆی هەیە ئازارو زەرەری پێبگەیەنێت.
هەندێک گێڕانەوەی ئیسلامی و حەدیسی پێغەمبەری ئیسلام هەن کە زۆر توندو تیژن لەبەرامبەرجولەکەدا. جولەکە بە مەیموون و بەراز دەچوێنن ..تەنانەت حەدیس هەیە کە پێی وایە ڕۆژی قیامەتە ئەو کاتە دێت کە هەموو موسڵمانێک شەڕی جولەکە دەکات و وای لێدێت کە بەردو داریش جولەکە وەخۆ ناگرێت و ئەگەر جولەکەیەک لە بن قەدی دارێک یان بن بەردێک خۆی لە ترسی موسڵمانێک حەشاردابێت ئەوا بەردەکە یان دارەکە هاوار دەکاو دەڵێت: وەرە ئەی موسڵمان ئەوە جولەکەیە لە بن من خۆی شاردۆتەوەو بیکوژە!
هەردووک ئامۆزا خۆیان بە گرنگ و لە پێشتر دەزانن بۆ خوداو لای خودا. جولەکە دەڵێ من گەلی هەڵبژێراوی خودام (شعب اللە المختار) وە هەروەها دەڵێت ئەو خاکە واتە خاکی ئیسڕائیل خاکی منەو خوا بەڵێنی بە من داوە کە داویەتی بە من! عەڕەبیش دەڵێت ئێمە باشترینین لە هەموان . ئەوەتە خوا دەفەرموێت : (کنتم خیر أمة أخرجت للناس تامرون بالمعروف و تنهون عن المنكرو تومنون باللە) ئالی عمران١١٠ واتە ئێوە چاکترین کۆمەڵن لە ناو مەردمی دنیادا

سەرو هەمەدا، فەرمان بەچاکە دەکەن و ڕێ لە ناڕەوا دەبەستن و باوەڕیشتان بەخوا هەیە.(قورئانی پیرۆز.هەژار موکریانی)
ئەو فشارو تین بەهاتنەی جولەکە لە لایەن موسڵمانانەوە لە سەرەتای سەرهەڵدان و گەشەکردنی ئیسلام لە نیوە دورگەی عەڕەبیەوە و پاککردنەوەی تەواوی دەڤەرەکە لە جولەکە، هەروەها دەست بەسەرداگرتنی ماڵ و مڵک و سەروەت و سامان و تەنانەت هەندێک ڕیوایەت هەیە کە هۆزی بەنونەزیری جولەکە کچ و ژنەکانیشیان بە کەنیزە براون. لە لایەکی تریشەوە عەڕەب زۆر بە کەمی ڕێگەی بە بوونی نەک هەر جولەکە بەڵکە مەسیحیەکانیش داوە کە لە ژێرسایەی دەوڵەتەکەیاندا بە ئازادانە بژین بە ئەوەی جزیە بدەن! جزیەدانەکەشیان دەبوایە بە شێوەیەک بدایە کە ملکەچیی تێدا ببینرایە! بە بڕوای من، ئەمە وای لە جولەکە کرد کە بیر لە تۆڵە بکاتەوەو لە هەلێک بگەڕێت بە ئەوەی تۆڵە لە ئامۆزاکەی بکاتەوە!

موسڵمان و مەسیحی هەردوکیان دوژمنایەتیی جولەکەیان کردووە!

وەک کە مێژوو باس دەکاو بە پێی گەڕانەوە ئایینیەکانی نێو جولەکەش گەلی جولەکە لە سەردەمی فیرعەونەوە بە دەستی فیرعەونیەکانی میسر قەتڵ و عام کراوە، لە عێراق بەدەستی بابلیەکان قەتڵ و عام کراوە، لە نێو فەلەستینیش دا واتا لە نێوخاکی ئیسرائیلدا بەدەستی ڕۆمانەکان قەتڵ و عام کراون و دەرپەڕێنراون لەو دەڤەرەدا. هەروەها لە سەدەی ١٤ش دا لە نێوانی 1347 بۆ 1352ی زایینیدا لە ئەوروپا بە دەستی جیهانی مەسیحیەوە جولەکە قەتڵ و عام کرا بە بەهانەی ئەوەی کە ئەو تاعونەی کە لە 40% ی خەڵکی ئەوروپای کوشت و بە 25 ملیۆن کەس مەزندە دەکرا کە بەزۆری لە ئەوروپای ڕۆژئاوادا ڕوویدا، خەتاکەی خرایە ملی جولەکەکان. جولەکە ئەو کات کون نەبوو سەری تێهەڵکاو لە هەموولایەکەوە دەکوژرا. دیسان هەر لەو خاکەداو لە نێو ئیسرائیلدا جارێکی تر لە لایەن ئامۆزاکەیانەوە لە سەردەمی خەلافەتی عوسمانیداو بە سەرکردایەتی سەلاحەدینی ئەیوبی جولەکە قەتڵ و عام کرایەوە. لە سەردەمی تازەشداو لە شەڕی دووەمی جیهانیدا بەدەستی نازیەکانی سەر بەهیتلەرو بە فەرمانی هیتلەر نزیکەی ٦ ملیۆن جولەکە لەناوبراو دەگوترێت کوورەی سوتاندنیان بۆ درووستکراوە.. بۆ نموونە ناوی چەند کامپیکی کۆکردنەوەی جولەکەکان کە بۆ کاپپی سوتاندن و کوشتن ناسرابوون، هەندێک لەوانە ئوشویتز، بێرکەناو، مەجدانەک، بێڵزەک و چەندین شوێنیتر بۆ کوشتنی جولەکەکان .
جولەکە وای لێهات وەک تۆوی نیسک بە جیهاندا بڵاوبوویەوە. شار

نەما، وڵات نەما و نەتەوەش نەما بۆ جولەکە ببێتە شوێنی حەوانەوە و ژیان بە ئازادانە. بۆیە جولەکە کەوتە خۆ ، یەکتری گرت و بە خۆ پاراستن و لە پەناو مانەوەدا وەخۆکەوت و تینی دایە بەرخۆی و خۆی کردە هێز لە ڕێگەی ئابوورییەوە، لە ڕێگەی سیاسییەوە، لە ڕێگەی زانست و تەکنەلۆژیاوە توانی خۆی بکاتە ڕەقەمێکی قورس و دیار لە جیهاندا.

دروستبوونی دەوڵەتی فەڕمی ئیسڕائیل

پێش ساڵی 1947 جولەکە بە ژمارەیەکی دیار بوونی هەبوو لە ئیسڕائیلی ئێستاو لەگەڵ عەڕەبی موسڵمانی فەلەستینی و عەڕەبی مەسیحی فەلەستینی لە نزیک یەک و بە یەکەوە دەژیان بەڵام هەمیشە جار جارە لە یەکیان دەمڕاندو زەرەریشیان بەیەک دەگەیاند. بەڵام لەیەک مەڕاندەکە نەدەگەیشتە ئەو پلەیەی کە لە بەر یەکتر ڕابکەن و وڵات لە ترسی یەکتر بەجێبهێڵن!
لە ساڵی 1921 وە کە ئیتر سەردەمی دەسەڵاتی بەرەی هاوپەیمانان بوو، بەرەی ئەڵمانیاو دەست و پێوەندو هاوپەیمانەکانی ئەڵمانیا لە شەڕی یەکەمی جیهانیدا دۆڕان و لە ئەنجامدا ئەودەوڵەتانەی کە لە ژێر دەسەڵاتی خەلافەتی عوسمانیدا بوون هەر بە نەمانی خەلافەتی عوسمانی ئەوانیش سەربەخۆیان وەرگرت و کەوتنە ژێر ئینتیدابی دەوڵەتانی ئەوروپاوە بە تایبەتی فەڕەنساو بەریتانیا.
فەلستینش لەو هاوکێشەیە بەدەر نەبوو هەر بۆیە ئەویش کەوتە بەرئینتیدابی بەریتانیاوە! ئینجا لەلایەن بەریتانیاوە جولەکەو عەڕەبەکانی فەلەستین بەڕێوە دەبران. هەر ئەو کاتەو لەو زەمانەشدا جولەکەو عەڕەبی فەلەستینی بە یەکەوە هەڵیان نەدەکردو پێک هەڵدەپەژان. بۆ نموونە کوشتارەکەی شاری خەلیل کە موسڵمانەکان لە ساڵی 1941دا 67 جولەکەیان کوشت، هەروەها نەک هەر لە فەلەستین بەڵک و لە عێراقیشدا عەڕەبەکان لە جولەکە بەربوون و لە ناو بەغدادا دەستیان کرد بە دەرپەڕاندنی جولەکەو تاڵانکردنی سەروەت و سامانیان و هەر ئەو کات وشەی فەرهود واتە فر یهود واتە یەهود ڕای کرد هاتە ناو فەرهەنگی عەڕەبییەوە! ئیتر وشەکە کورت کرایەوەو بووبە فەرهود کە ئێستاش بۆ تاڵان و برۆ بەکاردێت! بۆیە هەر ئەوکاتە بیر لە دەوڵەتێک بۆ هەردووک لا کرایەوە.

ئەوە بوو لە ساڵی 1947 دەوڵەتێک بۆ جولەکەو دەوڵەتێکیش بۆ عەڕەبەکانی فەلەستین پێک هات و هەموولایەکیش پێی ڕازی بوون . بەڵام ساڵێکی پێنەچوو کە دەوڵەتە عەڕەبییەکانی دەوروبەر هەستیان کرد گەڕیان لێکراوەو نەیان دەویست دەوڵەتێکی جولەکە لە لایەن

ئامەزاکەیانەوە لە تەنیشتیان و لە ناوجەرگەی ئەواندا بوونی هەبێ، بۆیە کەوتنە ناڕەزایی و تا وای لێ هات شەڕیان لە دژی ئیسڕائیل دەست پێکرد لە ساڵی ١٩٤٨. لەو شەڕەشدا لەباتی قازانجی تێدا بکەن وەک ئەوە وابوو بۆ ڕیش چوبوون بەڵام سمێڵیشیان دانان.

لەو شەڕەی 1948دا کە عەڕەبەکان بە تەکڕاو گەلەکۆمی هێرشیان کردە سەر ئیسڕائیل و لەگەڵ ئەوەشدا کە ئاینی ئیسلامیان لەو شەڕەدا لە دژی جولەکە بەکارهینا، بەڵام نەک هەر نەیان توانی ئامەزاکەیان دەرپەڕێنن بەڵک و هەندێک خاک و شاریشیان لەدەستدا بۆ نموونە غەزەو بانووی ڕۆژئاوا کە لە 1947 وە درابوو پێیان. ئیتر ئیسرائیل نەچووە دەر لەو شارانەو کردنی بە هی خۆی، چونکە وەک غەنیمەی جەنگ حسابی بۆکردن و لە ئەنجامی شەڕدا دەستی کەوتن.

لە ساڵی1967 جارێکی تر عەڕەبەکان هێرشی گەلەکۆمەکییان کردە سەر ئیسڕائیل و دیسان ئایین و مەسەلەی قودس و وەقفی موسڵمانانیان بەکار هێنا، بەڵام ئەو جارەش نەک هەر نەیان توانی هیچ دەستکەوتێکیان هەبێ، بەڵک و ئەو جارەش لە باتی دەستکەوت زەرەریان بە کێشەی عەڕەبەکانی فەلەستینیش گەیاندو ئەو جارەش نەک هەر نەیان توانی یەک بست لە خاک بۆ خۆیان لە بن دەستی جولەکە بێننەدەر بەڵک و دیسان وەک جارەکانی ترخاکیان لەدەستدا. بۆ نموونە بیابانی سینای میسڕو بەرزاییەکانی جۆلانی سوریاشیان لەدەست چوو. کە پێش شەڕەکە هی خۆیان بووبەڵام لە دوایدا ئیسڕائیل لە بەرامبەر ئەوەی دەوڵەتی میسر لە سەردەمی ساداتدا ئیعتیراف بە دەوڵەتی ئیسڕائیل بکا ئەوانیش بیابانی سینایان پێبدەنەوە واتە زەوی لە پێناو ئاشتیدا. ئەوەبوو میسر دانی نا بە دەوڵەتی ئیسڕائیلدا لەبەرامبەر ئەوەی کە ئیسڕائیل بیابانی سینا بداتەوە بە میسر. دیسان لە ساڵی 1973 دا بە هەمان شێوە عەڕەبەکان کردیان و ئەو جارەش سەرکەوتنیان بەدەست نەهێناو ئیتر وازیان لەو شێوە گەلەکۆمەکییە هێناو دەرسیان وەرگرت، بەڵام تاک و تەراو یەک یەک و لە ڕێگەی گرووپ و ئەحزابی ئایینیی و جیهادییەوە وازیان هەر نەهێناو ئێستاش هەر بەردەوامن.

ئایا ئەوەی حەماس دەیەوێت و شیعارو ئامانجیەتی دەتوانرێت بهێنرێتە دی؟

حەماس دەوڵەتی فەلەستینی ناوێت بە تەنها، حەماس دەیەوێت تەواوی جولەکەی جیهان لەناوبەرێت، حەماس ئەو ئامانجەی خۆشی لە دەستوری خۆیدا جێگیرکردووە. حەماس هیچ کەس و هیچ دەوڵەتێکی عەڕەبی و هیچ حیزب و ڕێکخراوێکی عەڕەبی نەو فەلەستین و دەرەوەی فەلەستینیش بە نوێنەری فەلەستینیەکان نازانێت بەجگە لە خۆی و خۆشی بست بە بستی

خاکی فەلەستین و ئەوەی ئێستاش جولەکە تێیدایە دەیەوێتەوە و دەبێ جولەکە لەناو بچێت.

تۆ بڵێی فەلەستینییەکانیش هەر ئەوەیان بوێت؟
ئایا هەبوونی دوو دەوڵەتی جولەکەو عەڕەبی فەلەستینی بە تەنیشت یەکەوە کارێکی ژیرانەیە؟

هەندێک پێیان وایە بوونی دوو دەوڵەت یەکیان هی فەلەستینییەکان بێت بەڵام بەسەرپەرشتی حەماس و ئەوەی تریشیان هی جولەکە بێت بە تەنیشتی یەکەوە کارێکی کردە نییە. چونکە ئەو دوولایەنە مەحاڵە بگونجێن لەگەڵ یەکتری و مەحاڵە بە تەنیشتی یەکەوە وەک هاوسێی باش هەڵبکەن! حەماس داوای سڕینەوەی جولەکەو ئیسڕائیل دەکات و نایەوێت بوونیان هەبێ. ئەدی ئەگەر حەماس دەوڵەتی لە ژێردەستدا بێت و لە لایەن کۆمەڵگای نێودەوڵەتییەوە دانی پێدا بنرێت و هێزی نێودەوڵەتیی و هەرێمیی پەیدا بکات، دەبێ چی لە جولەکەو ئیسڕائیل بکات. جولەکەکان دەڵێن دواڕۆژمان باشتر نابێت لە هۆزەکانی ئەو کاتی ناو مەدینە لە سەردەمی سەرهەڵدانی ئیسلامدا.

ئەو شەڕەی ئێستای حەماس و ئیسڕائیل!

لە بەرەبەیانی زووی ئۆکتۆبەری ٧ی 2023 دا حەماس بە پلانێکی تۆکمەو لە پێشدا داڕێژراو ئیسڕایلی شۆک کردو بە هەزاران ساروخی لە ئیسڕائیل گرت و بە هەزاران چەکداری خۆکوژیشی ناردە ناو ئیسڕائیلەوە و بە سەدان کەسی لە جولەکە بە بارمتە هێنایە ناو شاری غەزەوە و بە هەزارانیشی لە جولەکە کوشت. ئەمەبۆ حەماس و فەلەستینییەکان سەرکەوتن بوو بەڵام بۆ دەوڵەتی ئیسڕائیل شکەست و بە 11ی سێپتەمبەری ئەمریکایان وێنا کرد.

حەماس بۆچی لەو سات و کاتەدا ئەو هێرشەی ئەنجامدا!

هەندێک لە لێکۆڵەرەوانی سیاسی و سەربازیی پێیان وایە حەماس کردەیەکی تیرۆریستی خۆکوژی وای لە دژی ئیسڕائیل ئەنجام داوە کە ئاخیرەکەی هەم زەرەرێکی زۆر بە کێشەی فەلەستین دەگەیەنێت و هەم خەڵکێکی زۆری فەلەستینیشی تێدا دەچوێنێت و هەم شارەکەش بە یەکجاری بە وێرانکردن دەدات و هەم بە ئاخیری ئەگەر شەڕەکە بەردەوام بێت ئەوا ئەم کردەیە سەری حەماسیش دەخوات!
بە پێی هەندیک لێدوانی هەندیک بەرپرسی سیاسی حەماس و بە پێی بۆچوونی هەندیک سیاسەتمەداری هەریمی و نێودەوڵەتی و بە پێی هەندێک ڕاگەیاندنی جیهانی و هەرێمی گوایە حەماس بە دەست

لە پشتدانی بەرەی ڕووسیا ئەو کارەی ئەنجامداوە. بۆیەش ئەوکارەی ئەنجامداوە بۆ چەند مەبەستێکەوە:

یەکەم: بۆ ئەوەی ئەو فشارە سەربازییەی کە لە لایەن ناتۆوە لە سەر ڕووسیایە لە بەرەی ئوکڕانیاوە لەسەری کەم بکرێتەوە، ئەویش بە کردنەوەی بەرەیەکی تری شەر بۆ ناتۆ لە شوێنێکی تر. کە لە فەلەستین و کێشەی فەلەستینیان باشتر پێ شک نەهاتووە. ئێستا ئەمریکا کە سەری مارەکەیە بۆ لای بەرەی ڕووسیاوە ڕاستەوخۆ لەوشەڕەی نێوان حەماس و فەلەستین تێوەگلاوەو سەرقاڵیان کردووە!

دووەم : وڵاتانی عەرەبیش هەندێکیان دانیان بە دەوڵەتی ئیسرائیلدا هێنابوو، سەفارەتی ئیسرائیل لە نێویاندا بە ئازادانە دامەزرابوو، پەیوەندی سیاسی و بازرگانی لە نێوانیاندا بە ئاشکرا دەستی پێکردبوویوە. هەر بۆ ئاسایی کردنەوەو دان نان بە ئیسرائیلدا هەندیک دەوڵەتی عەرەبی تریش لەسەرەدا بوون بۆ ئەوەی ئەو کارە بکەن، لە نێویاندا سعودیە بوو. ئاسایی بوونەوەی پەیوەندی نێوان جیهانی عەرەبی و ئیسرائیل بۆ ئێران وەک گورزێکی کوشندە بوو، بۆیە ئەوەی پێ هەرس نەدەکراو دەیزانی بە تەنیا دەمێنێتەوە لە ناوچەکەداو دوایی قوتدانی ئاسان دەبێت، بۆیە ئەم دۆخەیان قەوماند.

ئەم شەڕەی نێوان حەماس و ئیسرائیل وای کرد کە وڵاتانی عەرەبی و جیهانی ئیسلامی یەک بگرن جا با بە ڕواڵەتیش بێت. بە هۆی ئەم شەڕەی نێوان حەماس و ئیسرائیل، ئاسایی کردنەوەی پەیوەندی نێوان ئیسرائیل و وڵاتانی عەرەبی بە تایبەتی لەگەڵ سعودیە زۆر پاشەکشەی پیکرا، ئەمەش بە پلەی یەکەم لە بەرژەوەندی حەماس و ئێراندایە.

لە کۆتاییدا دەمەوێت بڵێم کە من لایەنگری مافی هەردووک گەلی عەرەبی فەلەستینی و گەلی جولەکەشم لەو ناوچەیەدا. من پێم وایە هەردووکیان لەو ناوچەو دەڤەرەدا بوونیان هەبووەو پێکەوە ژیاون و بە تەنیشتی یەکەوە بوون، هەردووکیان، وەک دەگوترێت، لە یەک بەرەبابن و تا ڕادەیەک ئامۆزای یەکتریشن، هەردووکیان خاوەنی ئایین و کتێبی ئاسمانین، هەردوکیان پێغەمبەری خۆیان هەیەو هەردوکیشیان مێژوویەکی دوروودرێژیان هەیە . کەواتا لەو ڕووەوە هەردووک دەبێ مافیان لێزەوت نەکرێت.

بە بڕوای من، دەرەوەی هەردووک گەلی جولەکەو عەرەبی فەلەستینی کاری کردۆتە سەر کێشەکەیان و لە لایەن دەوڵەتانی عەرەبیی و هەرێمیی و نێودەوڵەتییەوە کێشەکەیان هەم بەلاڕێدا دەبرێ و هەم وایان ئاڵۆز کردوە کە چارەسەرکردنی زۆر وە زەحمەت کەوتووە.

چەندین گروپ و حیزبی جیهادی، ئیخوانی، سەلەفی، عیلمانی تاڕادەیەک ، هەروەها لیبەرالیش لە فەلەستیندا کاردەکەن و لەسەر هیچ شتێک ڕێک ناکەون! وەک چۆن دەوڵەتە عەرەبییەکانیش هەر بەڕواڵەت و بەڕاگەیاندنەکان یەکدیگیرییان پێوەدیارە، بەڵام هەر کە لەبەردەم کامێراکە دوورکەوتنەوە هەر دەوڵەتەی وەدوو بەرژەوەندی خۆی دەکەوێت . لەو نێوەدا بیری توندڕەویی و دژە جولەکەیی هەر بەرەو زیادبوون دەڕوا و لە ناو ئیسڕائیلیشدا بیری توندڕەویی و ڕاستڕەویی جولەکەو دژە فەلەستینی و دژە ئیسلامیی هەر بەرەو زۆربوون دەڕوا.

دەوڵەتە عەرەبییەکان هەندێکیان زۆر دەستیان وەرداوەتە کێشەی فلەستینییەکان و زۆر وەزەحمەتیان خستووەو کێشەکە بۆ بەرژەوەندی خۆیان بەکاردێنن نەک بۆ بەرژەوەندی فەلەستینییەکان. بۆیە هەندێکیان نایانەوێت ئەوکێشەیە چارەسەر ببێت و دەیانەوێت لەوناوچەیەدا ئەم شێوە کێشەیە هەر بمێنێت.

حەماس و هاوشێوەی حەماس داوای سڕینەوەی ئیسڕائیل و لەناوبردنی جولەکە دەکات. جولەکەی جیهان یەک بە یەک هەمووی ئەوە دەزانن. بۆیە جولەکە هەتا بۆی بکرێت و لە توانایدا بێت خۆی بۆ ئەوە تەیارو ئامادە دەکات کە ئامۆزا عەرەبەکەی نەتوانێت ئەو ئامانجەی وەدی بهێنێت. هەر بۆیەش ئێستا جولەکە خاوەنی گەورترین چەک و تەکنەلۆژیایەو تەنانەت خاوەن تەرسانەی چەکی ئەتۆمیشە، لە بەرامبەردا فەلەستینییەکان و عەرەبەکان بەگشتی و ئومەتی ئیسلامی بە شێوەیەکی گشتی بەجگە لە پاکستان ئەویش بۆیان درووست کرد تا لە بەرامبەر هیندوستاندا ڕای بگرن چەکی ئەتۆمی هەیە ئەوانەی تر نیانە.

چەندین جارعەرەبەکان بە گەلەکۆمی خۆیان تاقی کردۆوە کە جولەکە ئەو کات چەکی ئەتۆمیشی نەبوو، وەک ئێستاش خاوەن تەکنەلۆژیای بەهێزو پێشکەوتوو نەبوو، وەک و ئێستا خاوەنی ئابووری سەربەخۆی بەهێز نەبوو جا ئەو کات عەرەبەکان نەیان توانیبێت ئیسڕائیل لە ناو بەرن، چۆن ئێستا کە ئیسرائیل خاوەنی ئەو هەموو پێشکەوتن و چەک و تەکنەلۆژیاو چەکی ئەتۆمی و سوپایەکی بەهێزی مەشقپیکراو هەروەها پشتیوانی نێودەوڵەتی بەتایبەتی ناتۆ چۆن دەتوانرێت لە ناوببرێت. ئیسڕائیل 163 دەوڵەت دانی پێداناوەو وەک دەوڵەت ئەندامی نەتەوە یەکگرتووەکانە بۆیە لە ناو ناچێت و ئامانج و شیعاری حەماس بۆ لە ناوبردنی ئیسڕائیل کاریکی کردە نیەو دوورخستنەوەی فەلەستینییەکانیشە لە چارەسەرکردنی کێشەی خاکیان!

بۆیە بە بڕوای من، باشترین چارە ئەوەیە هێزێکی عیلمانی سێکیولاری نا دینی نێو فەلەستین جڵەوی کارەکە بگرێتە دەست و کێشەکە چارە بکات، بەڵام گەندەڵێکی وەک یاسرعەرەفات نەبێ کە ئێستا سەدان

ملیۆن دۆلار لای ژنەکەیەتی کە وەختی خۆی لە کۆمەک و خێراتی ئەم لاو ئەولا کە بە خەڵکی فەڵەستین هاتووە وەلای ناوەو ئەستا خەڵکی فەڵەستین سفر بەدەستەوە ماون. حەماس و سەرکردەکانی حەماسیش لەو باشتر نابن و نین!

بە ئەو نووسینە سوودم لەم سەرچاوانەی خوارەوە وەرگرتووە:

قورئانی پیرۆز وەرگێڕانی مامۆستا هەژار موکریانی
بەدواداچوونەکانی أخ رشید لە یوتیوب و ئەکاوەنتی تایبەتی خۆی لە سەر شەڕی حەماس و ئیسرائیل!
The Israeli solution book by Caroline B. Glick
The covenant of the Hamas, main points at: https://irp.fas.org/world/para/docs/880818a.htm
https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/the-farhud
https://momentmag.com/why-were-jews-blamed-for-the-black-death/

سیاسەتی پاکتاوکردنی فەڵەستینیەکان.. عوسمانی حاجی مارف

کاتێک فەڵەستینیەکان بێدەنگ دەبن، پشتگوێ دەخرێن. کاتێک بەرەنگار دەبنەوە بە شەیتان ناوزەند دەکرێن. ڕاستە ڕووداوەکانی زیاتر لە سی ڕۆژی ڕابردو، مەترسیەکانی پشتگوێخستنی پرسی فەڵەستین نیشان ئەدەن. لەهەمانکاتدا دەبینین ئیسرائیل و هاوپەیمانەکانی، بەمەبەست بەو ئەنجامە نەگەیشتون کە دەبێت ئەم کارەساتە بەجددی وەربگرن و مامەڵەی بکەن کە فەڵەستینیەکانی لە غەززە تووش کردووە. لەهەمانکاتدا نەک نەیانویست ڕێگاچارەیەکی عەمەلی و ئینسانیش بدەن بەدەستەوە، بەڵکو ئیسرائیل گەیشتە ئەو ئەنجامەی کە دەبێت ئەپەراسیۆنێکی سەربازیی توندوتیژتر دەستپێبکات بۆ لەناوبردنی

ئەوان.
ڕەنگە دوای ئەوەی ئیسرائیل دڵنیابێت کە بۆردومانە ئاسمانییەکانی باڵەخانە و تونێلەکانی وێران کردووە، هێرشەکانی بەردەوامی پێبدات و سەربازەکانی بەکاربهێنێت. لەهەمانکاتدا دەستدرێژییەکانی لەڕووی پانتاییەوە فراوانتر دەبن. پێشبینی دەکرێت لەسەرەتادا ئەم ئۆپەراسیۆنانە لە باکووری کەرتی غەززە چڕبکرێنەوە، چونکە ئەمە ئەو بەشەی غەززەیە کە ئیسرائیل فەرمانی بە دانیشتووانەکەی داوە چۆڵی بکەن. هەروەها کە هێرشەکانی بۆ سەر حەماس لەوێ چڕ کردۆتەوە. ئەمەش بەناوی ئازادکردنی ئەو بارمتانەیە کە بەدەست حەماسەوەن، بەڵام ئەمجۆرە لە هەڵگیرسانی شەڕ، سیاسەتی پاکتاوکردنە بە مەرامێکی سیاسی تر نەک ڕزگارکردنی بارمتە گیراوەکانی لای حەماس.
تائێستا ڕوون نییە کە بۆردومانی ئاسمانی و لەشکرکێشی زەمینی بوبێتە هۆی نەهێشتنی حەماس یان کەمکردنەوەی تواناکانی، بەڵام ئاستی قوربانییەکانی خەڵک بەرچاوو بێشومارە. تەنانەت ئەگەر ئیسرائیل سەرکەوتنێک بەدەست بهێنێت لەمیانەی لەناوبردنی تەواوی تۆڕی ئەو تونێلانەی کە حەماس لە کەرتی باکوری غەززە لێیداون، بەڵام هێشتا باشووری غەززەش تۆڕێکی بەرفراوانی تونێلەکان لەخۆدەگرێت. بۆیە ئۆپەراسیۆنەکان لەوێ زۆر قورسترو سەختتر دەبن. لەهەمانکاتدا ئەوەی جێگای سەرنجە ئەگەری ئەوە هەیە ئۆپەراسیۆنەکانی ئیسرائیل لە باشور ببێتە هۆی قوربانی و کوژرانی ژمارەیەکی زۆرتر لە خەڵکی مەدەنی، چونکە شەڕی شارەکان سەخت و قورسن.
سەربازانی ئیسرائیلیش لەکاتی ئۆپەراسیۆنەکانی ئەم دواییەی شارەکاندا ئاستێکی بەرزی تواناو پیشەیی بوونیان نیشان نەداوە، بۆیە تاکتیکی شەڕەکانیان زیاتر پشت بە وێرانکاری و قوربانی و کوشتارێکی زۆر دەبەستێت. بەئاشکراش ئەم ڕۆژانه غەززە لە خوێن و تاواندا نوقم دەکەن! حکومەتی فاشیستی ئیسرائیل، وەك باڵێکی دڕندەیی و تاوانکاری حکومەتی ئەمریکا و هاوپەیمانە ئەوروپییەکانی، بڕیارە بەپێی نەخشە و بڕیاری ڕاگەیەندراو ژیان له هەموو زیندەوەرانی ئەم ناوچەیە بسەنێتەوه.
لە لێدوانە فەرمییەکانی ئیسرائیلدا، بەڕوونی دەرکەوت کە ئیسرائیل لە وەڵامدانەوەیدا بڕیاری پێشێلکردنی یاسا مرۆییە نێودەوڵەتییەکان داوە، بەڵام لەگەڵ بەردەوامبوونی ئەو پێشێلکاریانەی ڕۆژانە دەبینرێن، ڕۆژئاواو ئەمریکا چاویان لێداخستووەو پاساو بۆ تاوانەکانی دەهێننەوە.
ناتانیاهۆ هەوڵدەدات سەرکردەکانی ئەوروپا ڕازی بکات بۆ فشارخستنە سەر میسر، بۆ وەرگرتنی پەنا بەرانی کەرتی غەززە بۆ ناو خاکەکەی.

هەروەها دەیەوێت میسرییەکان لانی کەم لەماوەی ئەم هێرشە دڕندانەیەی بەسەر دانیشتوانی غەززە ئەنجامی ئەدات، جێگایان بکەنەوە، بەڵام ئەوەی ناتانیاهۆ دەیەوێت ئەوەیە بەڵکو میسر دەرگاکانی بکاتەوە تا ئیسرائیل بتوانێت بە هەمیشە دایانبخات. هەروەها سەرکردە باڵاکانی ئیسرائیل و بەشێک لە بەرپرسانی پێشوو درێغی ناکەن لە بەشداریکردن لە مشتومڕێکی گشتی سەبارەت بە ئاوارەبوونی زۆرەملێی فەلەستینییەکان لە غەززەوە بۆ میسر. لەم بارەیەوە میسر جارێ هیچ ڕێکەوتنێکی نەکردووەو ڕۆشنیش نییە هەڵوێستی چۆن دەبێت، تائێستا بەدەنگی هەڵبژردووە.

ئەم فشارانەی ناتانیاهۆ هاوکاتە لەگەڵ ڕاپۆرتە بەردەوامەکانی وەزارەتی ئیستخباراتی ئیسرائیل، کە بەڵگەنامەیەکیان بڵاوکردۆتەوە لیستی ئەو بژاردانەی خستۆتەڕوو کە دراوە بە دەسەڵاتدارانی ئیسرائیل بۆ مامەڵەکردن لەگەڵ فەلەستینییەکان لە غەززەدا. بە ئەمەش لەنێو ئەم بژاردانەدا ئەوەیە کە ئیسرائیل ناوچەی پارێزبەندی چەند کیلۆمەترێک لەقووڵایی خاکی میسردا دروست بکات و ڕێگەی گەڕانەوەیان نەبێت، لە بەڵگەنامەکەدا ئاماژە بەوەشکراوە، ئەم پڕۆژەیە پێویستی بەوەیە ئیسرائیل هەوڵی چڕوپڕ بدات بۆ ڕاکێشانی پاڵپشتی نێودەوڵەتی، بەتایبەتی ئەمریکا.

لەڕاستیدا ئیسرائیل لەڕێگەی وەزارەتی ئیستخباراتەوە دان بەوەدا دەنێت کە پاکتاوکردنی دانیشتوانی غەززە ئێستا بەشێکە لە پاکێجی چەمکی سیاسەت و مامەڵەکردن لەگەڵ فەلەستینییەکاندا. دروستکردنی هەلومەرجێک بۆئەوەی ژیان لە کەرتی غەززەدا نەتوانرێت بەردەوام بێت، کە دەبێتە هۆی ئاوارەبوونی بەکۆمەڵی دانیشتوانی کەرتی غەززە بۆ میسر یان کەنداو.

لایەنگرانی ئیسرائیل، لە ئەمریکا و لە ڕۆژئاوا زۆرباش ئاگاداری ئەم نەخشەو سیاسەتەی ڕاستڕەوەکانی ئیسرائیلن. هەروەها لەباری عەمەلیشەوە ئەم هێرشە بەربەری و دڕندەیەی ئێستا ئیسرائیل پیادەی دەکات، هەنگاوە عەمەلییەکانی ئەو سیاسەتی پاکتاوکردنە نیشان ئەدات، بەڵام زۆر بەشەرمانە بەدەنگی لێکراوە، بەپاساوی بەدیهێنانی ئاسایش بۆ ئیسرائیل، واتە دەبێت سەروو دوو ملیۆن لە خەڵکی غەززە بەزۆرەملێ لەناو بیابانەکانەدا جێگایان بۆ بکرێتەوە، تاوەکو ئیسرائیل بەمشێوەیە دەوڵەتە دینی و فاشیستەکەی پارێزراو بێت.

ئەوەی بەتایبەتی جێگەی سەرسوڕمانە، ووڵاتانی ڕۆژئاوا چاودێری هەموو ئەو شتانە دەکەن کە ئێستا ڕوودەدەن، بەڵام کارە دڕندەکانی حەماس کە لە ٧ی ئۆکتۆبەردا ئەنجامیدا، دەکەنە بیانوویەک بۆ عەمەلیکردنەوەی سیاسەتی پاکتاوکردنی تەواوی دانیشتوانی غەززە.

تەنانەت لەکاتێکدا ئیسرائیل بەردەوامە لە قڕکردنی هەزاران خەڵکی غەززە، هەروەها زۆرێک لە خەڵکی دیکە لەژێر داروپەردو و کەلاوەی دانەماوی باڵەخانەکاندا ژیان دەکەن. لەلایەکی تریشەوە ئەمریکا و وڵاتانی هاوپەیمانی ئەوروپی ڕەتیانکردەوە شاڵاوی بەربەریەتی هێرشەکانی ئیسرائیل بۆ سەر غەززە بوەستێنن، یان تەنها بەردەوامن لە دەربڕینی ئیدانەکردن بەرامبەر کوشتنی ئیسرائیلیەکان لە هێرشەکەی حەماسدا بۆ سەرئیسرائیل.. بۆیە ئەوە دەرکەوت ئەم کارەی ئیسرائیل دەیکات بەپشتیوانی هاوپەیمانەکانی لە ڕۆژئاواو و ئەمریکا، تۆڵەکردنەوەی کاریگەری قوربانیەکانی هێرشەکەی حەماس نیە! سیاسەتێکی پێشینەی پاکتاوکردنە بۆ دەرچونی ئیسرائیلە لەو قەیرانانەی هەفتا ساڵە لە بەرامبەر کێشەی فەلەستیندا دەرگیریەتی. لەهەمانکاتدا بۆ روبەربونەوەی ئەو قەیرانەیە کە ئێستا لە پەیوەند بەو ئاڵوگۆڕانەی لە ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستدا بەڕێوەن، پێکهاتوە. ئەوە بێجگە لەوەی دەوڵەتی ئیسرائیل دەیەوێ بە پاکتاوکردنی فەلەستینیەکان پێگەی داهاتووی خۆی بچەسپێنێت و باسەکیش دەربارەی دەوڵەتی فەلەستین لەئارادا نەبێت.

لەلایەکی تریشەوە بە لەبەرچاوگرتنی ئەو خۆپیشاندانانەی لە پایتەختەکانی ڕۆژئاوا ڕوودەدەن و دڕندەیەکانی ئیسرائیل لە غەززە ئیدانە دەکەن، لە نێویاندا ژمارەیەکی سەرسوڕهێنەری جولەکەکان، لە بەرگریکردن لە هەموو قوربانیەکان بەبێ جیاوازی لە دوای هێرشەکەی ٧ی ئۆکتۆبەرەوە پێشهاتوە، ئاستی ئنیسانیەتی جوڵانەوەیەکە کە تەواو پەرچەکرداری دروست لە بەرامبەر ئیسرائیل و رۆژئاواو ئەمریکادا دەردەبرێت. هەروەها لەناو خودی ئیسرائیلیشدا ئەم جووڵانەوە دژی بەربەریە، دەنگ و ناڕەزایەتیان هەیە.

لەکاتێکدا ململانێ ناڕەواکانی ئیسرائیل لەبەرامبەر خەڵکی فەلەستیندا دابەشبوون و ناڕەزایەتی لە کۆمەڵگاکانی ڕۆژئاوادا گەورەترکات، حەتمیە لە بەهێزبونیدا بەکاریگەر نابێت لە سەر مەزاجی گشتی و فشار دەخاتە سەر رۆژئاواو ئەمریکا بۆ ئاقاری ئەوەی دۆخەکە بگۆڕدرێت، بەتایبەتی لە شوێنێکدا کە پرۆسەی نەچونەپێشەوەی سیاسەتەکان و بەرژەوەندیەکانی ئیسرائیل زیانی زیاتر بە خودی ئیسرائیل بگەیەنێت. لە ناچاریدا ئەگەری ئەوە هەیە شەڕەکە ڕاگرن، بەڵام لەئێستادا ئەم گۆڕانکاریە دیار نیە. بەڵگە بۆ ئەمەش ئەوەیە کە ئیسرائیلیەکان ئێستا بەئاشکرا باس لە پاکتاوی غەززە دەکەن بەرامبەر بە زیاتر لە دوو ملیۆن فەلەستینی لە غەززەدا کە سەرگەردان کراون، بە بەرچاوی وڵاتانی ڕۆژئاواوە، ئەم پاکتاوکردنە لەباری جێبەجێکردندایە و بەری پێناگرن و بەردەوامن لە پیلانێکی پر شەرمەزاری و بەئاشکرا کاری لەسەر دەکەن، بە بۆردومان و وێرانکاری

و کوشتاری بەکۆمەڵ و هێرشی سەربازی شاڵاوێک پیادە دەکەن کە دانیشتوانی غەززە ناچار بە ئاوارەیی بن.
مەگەر سەرنەکەوتنی هێزی سەربازی ئیسرائیل لە بەرامبەر بەرەنگاری یان ڕوداوێکی کوتوپڕدا بەرەوڕوبێتەوە، یان ئاستی شەڕەکە پەلبهاوێت و ناوچەی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بگرێتەوە، ئەمەش بە ئەگەری دەخالەتی ئێران و هاوپەیمانەکانی روئەدات و ناوچەکە تەواو دەشێوێنێت و ئاگری شەڕەکە وەها گەورە دەکات، ئەگەری ئەوە دێنێتە پێشەوە ئەم پلانی پاکتاوکردنە بە کارەساتی تر پاشەکشەی پێبکرێت.
لەمانە گرنگتر و کارسازتر بەهێزبونی ئەو ناڕەزایەتییە بەرفراوانە جەماوەرییە جیهانییەیە کە ئێستا لەمەیدانداییە و دژ بەو داگیرکاری و هێرشە بەربەرییە هەڵوێستیان گرتووە، کە بەرامبەر دانیشتوانی فەلەستین دەکرێت. لەهەمانکاتدا پێداگری لەسەر دوو دەوڵەتی فەلەستین و ئیسرائیل دەکات.

شەڕ و ڕیفۆرم.. نوسینی: نەوزاد بەندی

شەڕ تێکدانەوەی کۆمەڵگای نادادپەروەرە ، بە هیوای دروستکردنەوەی بە شێوەیەکی دادپەروەرانە ، بۆیە خوای گەوره ئەفەرموێت : (کتب علیکم القتال) واتا (جەنگمان لەسەر فەرز کردووون) ..
مانەوەی کۆمەڵگا لە ژێر دەسەڵاتی نادادپەروەر و خۆسەپێندا ، هەموو سێکتەرەکانی ژیان تیایدا ڕادەوەستێت ..ڕۆژ بە ڕۆژ سیماکانی بێکاری و برسێتی و دواکەوتن و لە بەر یەک هەڵوەشان و تاوان و نائومێدیی و سەرهەڵگرتن و نەخۆشییە کۆمەڵایەتی ودەروونییەکان لەنێوان تاکەکانی ئەو کۆمەڵگایەدا تەشەنە دەکەن ، بە جۆرێک وای لێ دێت مانەوە لەو کۆمەڵگا چەقبەستووانەدا ، کارێکی سەختە و ..ئەوە ئەخەوازێت مرۆڤ دەستبەرداری هەست و هۆش و سۆزە مرۆڤایەتییەکانی خۆی بێت .
لەتیف هەڵمەت له شیعرێکیدا ئەڵێت :
(کە هات زەبر و زەنگ
دەست نەدەیتە تفەنگ
ئەبی به ژەنگ)

جوانترین قۆناغ لە کۆمەڵگاکاندا ، ئەو قوناغانەن کە تیایدا تاکەکانی کۆمەڵگا بریاری جەنگ و .. هەڵتەکاندنی سیستمی بێدادی و تۆتالیتاریی دەدەن ..

کە باس لە ئەوروپا دەکرێت ، یەکسەر شۆڕشی ڕێنیسانس مان بە بیر دێتەوە ، کە سیستمی فەرمانڕەوایی نادادپەڕوەرانەی پیاوانی کەنیسەیان گۆڕی بە فەرمانڕەوایی تێکنۆکرات .. لەو سەردەمەوە ، ڕۆژ بە ڕۆژ ئەوروپییەکان ، لە هەموو بوارەکانی ژیاندا ، داهێنان دەکەن .. ئەگەر ڕێنیسانسیان بەرپا نەکردایە ئەوا ئەمڕۆ ئەوروپییەکان لە چاخی بەردیندا ئەژیان ، چونکە هەر لە سەرەتاوە دەسەڵاتی کەنیسە زانستی بە کوفر لە قەڵەم دەدا و چەندین زانای وەک کۆپەرنیکۆس و گالیلۆی ، کوشت و ئەشکەنجە دا ..

تەنانەت لە ووڵاتە چەقبووەستووە ئایدیۆلۆژییەکانی وەک چین و یاباندا کە هێشتا دەسەڵاتە خێڵەکی و شمولییەکان باڵا دەستن تیایاندا ، شۆڕشیان لە بازاڕدا کرد و .. بازاڕی ئازادیان خستە جێی بازاڕی داخراو ، ئەوەیش گەورەترین شۆڕش بوو له مێژووی وڵاتێکی وەک چیندا ، ئەگەر وا نەبووایە ، ئێستا چین لە ووڵاتە کارەساتبارەکان دەبوو .

لە یاسا نوێکانی ووڵاتاندا و بە تایبەت لە وڵاتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکادا ، سەرۆکی ووڵات بۆی هەیە چوار ساڵ تا هەشت ساڵ فەرمانڕەوایی بکات ، دوای ئەوە ئەگەر هەموو میللەتیش هەڵیبژێرن ، قبوڵ ناکرێت و ئەبێ کورسیی دەسەڵات بەجێ بھێڵێت ، چونکە دەروونناس و کۆمەڵناسەکان سەلماندوویانە مر□ق ئ□گەر لە هەشت ساڵ زیاتر لە پۆستی فەرمانڕەواییدا بمێنێتەوە ، لادانی دەروونی و کۆمەڵایەتی و مۆراڵیی تێدا ڕوو دەدات و .. کۆمەڵگا تەفرە دەدات .. سەرۆک دوای هەشت ساڵ ئەیەوێت ڕۆڵی خوا ببینێت و خەڵکەکەیش کڕنوشی ب□ ب□ن و بیپەرستن وەک به ئاشکرا ئەبینرێ و ئەبیسترێ و ئەخوێنرێتەوە ..

ئینجا هاوڕێیان ، بزانن وڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست له چ دۆزەخێکدان کاتێ سەرۆکێک چل ساڵ کورسییەکەی بە جێ ناهێڵێت ، هەتا ئیزرائیل ، خۆی ودوو فریشتە دێن و پەلکێشی ناو گۆڕی دەکەن .. تەماشا بکەن، ئەو وڵاتانە لە زانست و هونەر و گوزەران و ئازادی و مافەکاندا ، چ داڕمانێک داڕماون .. بە نمونە ووڵات هەیە ساڵانە بودجەیەکی گەورە بۆ دروستکردنی زیندانی نوێ تەرخان دەکات ، چونکە زۆرینەی کومەڵگا ڕەتی دەکەنەوە و ئەمیش زیندانیان ئەکات ..

لە یادمە ، سەرەتای ساڵانی هەشتاکان ، مێرمناڵ بووم ، لەگەڵ کۆمەڵێک هاوڕێما یاری فتبۆڵێنمان ئەکرد له تووی مەلیک ، کاتێکمان زانی کۆمەڵێک گەنج بە گوڕ و تینەوە ، لە دوورەوە ، دەستیان

ڕادەوەشاند و هاواریان ئەکرد : (برادەران ! کاتی شۆڕش و ڕاپەڕینە واز لە یاری بێنن !)

خۆشترین ڕستە هەتا ئێستا لای من ، ڕستەی نێوان ئەو دوو کەوانەیەیە..ئومێدی لەناخماندا دروستکرد ..تابلۆی ژیانێکی نوێ و سیستمێکی دادپەروەرانەی نوێی لە ناخماندا کێشا ..خەون و خەیاڵێکی فراوان و باڵای تیاماندا چاند .. فتبۆڵمان فڕێ دا و .. دەستمان دایە دار و بەرد و پەلاماری چەکدارەکانی دڕندەترین سیستمی ئەو کاتەمان دا ، بڕوا بکەن، لێدان و ڕاکردن و ڕاونان و دەنگی میلی کڵاشینکۆفەکان تاکو ئێستایش ، خۆشترین و پاراوترین ئاوازی مۆسیقایە لە ناخمدا و.. هەتا هەتایە شانازیی بەو ڕۆژەوە ئەکەم چونکە یەکەمین بیری شۆڕش و تێکدان و شەڕ بوو لە ژیانمدا دژی سیستمێکی دڕندە و گەمژە و تۆتالیتار ..

یەکێک لە بیریارەکان ئەڵێت : کۆمەڵگای پێشکەوتوو ، شۆڕشی بەردەوامی ئەوێت ..شۆڕش بە مانا فراوانەکەی واتا گۆڕانکاریی .. گۆڕانکارییش واتا تێکدانی شتێک و دروستکردنەوەی شتێک لە جێگایدا ..

تۆ ئەتوانیت خانوویەکی کۆن تێک بدەیت و خانوویەکی نوێ لە جێگایدا دروست بکەیتەوە ..ئوتومبیلێکی کۆن سکراب بکەیت و ئوتومبیلێکی نوێ لە جێگای دابنێیت ..بەڵام دەسەڵاتی خۆسەپێن ، دەیان هەزار چەکداری لە چوار دەوری خۆی کوکردۆتەوە ، گۆڕینی ئەو جۆره دەسەڵاتانە ، ئازایەتی و بیر و باوەڕێکی پتەویان ئەوێت ، چونکە سەدان هەزار چەکدار لولەی تفەنگەکانیان ڕوو دەکەنە شۆڕشگێڕەکان و بە خراپترین شێوە ئازاریان دەدەن بۆ ئەوەی یەکەم بیانشکێنن و دووەم وانەیەکیان دابدەن کە جارێکی تر بیر لە شۆڕش و گۆڕانکاریی نەکەنەوە و ..سێیەمیش بۆ ئەوەی بیانکەن به پەند و عیبرەت بۆ نەوەکانی داهاتوو ، تا هەرگیز بیر لە ڕیفۆرم و پەلاماردان نەکەنەوە ..

بێگومان ئەو گریمانەی دەسەڵات ، گریمانەی هێندە لاواز و بودەڵەن ، کە بە کەمێک سوور بوونی کۆمەڵگا لەسەر شۆڕش ، هەرەس دێنن و ڕادک□ن .. جەنگاوەرێکی وەک ناپلیۆن ئەڵێ : (سوپا شەڕی لەگەڵ کۆمەڵگای ڕاپەڕیودا پێ ناکرێ) .. هەروەها ئەڵێ : (دوو سوپا هێندەی دوو نووسەر من ناترسێنن)

چونکە میللەت کە دێتە مەیدانی شۆڕشەوە ، وەک دەریا وایە ، هیچ هێزێ ناتوانێت خۆی له بەردەمیدا ڕابگرێت ..

بیریارێکی وەک سەید قوتب ، لە ووتارێکیدا بە ناوی (باجی سەرشۆڕیی) ئەڵێ : (لە ژیاندا دوو جۆر باج هەن ، ئەبێ یەکێک لەو باجانە بدەیت ..باجی سەربەرزی و باجی سەرشۆڕیی ..باجی سەرشۆڕیی ، لە

ئاست□کدا □ناوەستێت و ئەبێ ڕۆژ لە دوای ڕۆژ زیاتر سەرت شۆڕ بکەیت و سوکایەتیی زیاتر قبوڵ بکەیت و خزمەتی زیاتری ئاغاکانت بکەیت .. بەڵام باجی سەربەرزیی یەک جارە ، یان بەسەر زۆردار زاڵ دەبیت یان لەو ڕێیەدا خۆت بەخت دەکەیت ، واتا بوار نادەیت بۆگەناوی کۆیلایەتیی ، ڕووباری پاک و سازگاری ژیانت پیس بکات)

وائیل سدیقیی ، چالاکوانێکی میسرییە و له دەرەوەی میسر ئەژی ، لەم ڕۆژانەدا له کورتە ڤیدیۆیەکیدا ووتی : (خەڵکێکی زۆر لە میسرەوە پەیوەندیم پێوە ئەکەن و ئەڵێن وائیل ، کێشەی بێ کارەبایی کوشتینی ، ڕێگا چارەی تۆ چییە بۆمان ؟ ..

هاوڕێیان ، لە میسر سێ ڕێگا هەیە بۆ ژیانکردن ، ئەبێ یەکێکیان هەڵبژێرن ، یەکەمیان ئەوەیە زۆرینەتان بڕژێنە سەر شەقامەکان و ئەو دەسەڵاتە خۆسەپێنە لا ببەن کە لە لابردنی توێکڵە مۆزێک ئاسانترە ، تەنها کۆبوونەوەی زۆرینەی ئەوێت و ئیشی یەک کەس و دوو کەس نییە .. زۆرینە .. وە من پەیمانتان ئەدەمێ لە کورتترین کاتدا ئەو دەسەڵاتە دیکتاتۆرە خۆسەپێنە ئەگۆڕن ..

دووەم جۆری چارەی بێکارەباییش ئەوەیە وەک من ، میسر جێ بهێڵن ، دوای ئەوەی ساڵەهای ساڵ لەناو میسردا هەوڵمدا زۆرینە کۆبکەمەوە و بە گژ دەسەڵاتدا بچینەوە ، بەڵام پێم کۆنەکرانەوە ..ئێستا ئەوەتا به دنیادا ئەگەڕێم و گەشت ئەکەم و بۆ چرکەیەکیش کارەبا نابڕێت ..

سێیەم ڕێگا ئەوەیه ، هەر لەناو میسردا بمێننەوە و بەردەوام بن لە ڕازی بوون بەو بار و دۆخە .. چونکە کە نەتوانن زۆرینە به گژ ئەو سیستمە ناداد□پ□روەرەدا بچنەوە و .. نەیشتوانن وڵات جێ بێڵن ، ئەبێ بە کۆیلایەتی و سەر شۆڕیی درێژە بە ژیانتان بدەن)

نیشانەی پرسیار لەناو لاپەڕەی سپی.. سەباح ڕەنجدەر

١

بەندۆڵی کاتژمێری ناو مۆزەخانە لە دەمار بەتاڵ بووە

وەك گونی نێریی خەساو شۆڕبووەتەوە‌

پەنجەرەشی سەری لە بەر خۆیەوە ناوە

شاوەڕیخنە و هاوشێوەی کە دێن باڵیان دەنووک

دەنووکیان خەنجەر
چڕنووکیان شمشێر
چاویان ئاژاوەگێڕ
هاتنی نیازخراپ
برین بێ سنوور و پێوانە گەورە دەکا و لەوی بزر دەبێ
پێشبینی بوومەلەرزەش دەکرێ
شیعر و هاوشێوەی نەرم هەنگاو دەنێن
ڕووبارێک دە لە سینگی مەلەوان دەدا
دوای ئەوەی چووینە ناوی گوێچکەماسیمان بە دەستەوە بوو
لە خەیاڵاتی ڕووناکی لێی بووردین
دەتوانین بە یەکتری بڵێین سڵاو و ڕۆژباش
لە سڵاو و ڕۆژباشدا تەواو هەقیقەتین
هەڵمی شەونمین
هەڵمی خوێ نین
ئەسپێکی ڕووخۆش لە حەوشە و ماڵمان پشتی خۆش دەکا
تەزوو بە ڕێگادا دەهێنێ و گوێت لە دەنگی دێت دەبێ و پێت دەڵێ بەڵێ
گەشت بەرەو خەیاڵاتی ڕووناکی فەرموو ئەنگوستیلەت لە سندووق دەربهێنە
گوڵەبەڕۆژە ئاوێ دەداتەوە
* * *
خێر لە قووڵایی و ڕوونیی ژیان دێتە دەرێ
دمەر و دڵڕەش نییە بە دەمی پڕ چرپەوە دێتە لات

٢
بەهەشت ڕەنگی نییە یان ڕەنگی نەناسراوە
کە لەدایک بوو ماڵیان نزیک گۆڕستان بوو
لە مەردمنداڵیدا بەرخەکانی دەبردە ناو گۆڕستانەکە و دەیلەوەڕاندن
دەنگیان دەهات و ون نەدەبوون
گەنج بوو لەم گۆڕستانەدا گۆڕی بۆ زۆر
خزم و کەس و برادەر و ناسیاوی خۆی لێ دا و بەڕێزەوە ناشتنی
دارەبازێشی گەڕاندەوە مزگەوت
ئێستا خۆی و منداڵی و نەوە و گوڵی گەرمی تێیدا نێژراون
سەری بە ناوچەوانی ئاسکێک کردووە
لە ڕووناکیی گەردوونیدا
تەماشای هەزارەی تازە دەکات
گوڵی سەرگۆڕیش دەژمێرێ

دەبێتە شەهرەزادی چیرۆك و بەردی حەوت پەیکەر

*   *   *

كێلێك هەموو كێلە و ناویش هێزی دەست بەدڵەوەگرتن
دەیکاتە ئومێد دەتوانین قسەی لەگەڵدا بکەین

٣

گردێک باخچە و سەنگەری بەسەرەوەیە
درەختی خۆڕسک قەدیان وەک دووگردی نوێژ چنیوە
ناهێڵن خودی لە یەک بترازێ
گەورەی خوداوەندان گرد لەسەر لم باڵا ناکا
کەناری نزم فریودەرە
بەردی گڕکان ناوچەوانی بووەتە هەست و تووڕەیە
لە کازیوەی لێڵ نامێنێتەوە
خۆڵەمێش لەسەر خۆی لا دەدا
ڕەگ و خۆڵی گەشەکردن بۆ خۆی هەڵد□ بژێرێ
دەتوانێ چاوەڕێ بکا
سیشی بەگرانی هەناسە نەدا

* * *

جەژنی بە کەژاوەیە و لووتکە پێی گوت ونم مەکە
لە باڵای چیایان ئەستێرەی کەڵبەهار دەکوژێ

٤

دەستنووسی ئایین ڕەوشتی یەکەمی زەوی تێدا نییە
نازان□ پ□نجەرە چۆن دروست بوو
ترووسکاییەکی خامۆش
دەستی گرتین و دەزووی یەکتردۆزینەوەی داینە دەست
درەخت ئێوارەخوانی خ□ بەخشینی
بۆنوبەرامە و بەروبوومی ڕێك خست
کە لێک نزیک بووینەوە ڕەش بووین
شیناییی ئاسمان و ڕوونیی ئاو هەڵبزڕکا
مازوو بە هانای منداڵانەوە هات
کردیانە مووروو و تۆپ و مۆری دەرگای بەهەشت
بانگی ئاژەڵمان کرد وەڵامی نەداینەوە
تیرمان سوار کرد و تۆوی سروودی هەڵخەڵەتاندمان وەشاند
زەوی چووە توخمی سەرسووڕمان و لەپی کردەوە
لە لۆچێکی ڕەوشتی یەکەم دۆزرایەوە

* * *
زەوی کە شوورەی دانرا و بەرەو شار چوو
لە ناوکی گەمارۆ درا ڕەوشتی بزر بووەوە
شوباتی 2020 هەولێر

چاپکراوەی نوێ \ ڕۆژێک دادێ تۆ دەبیتە ش□□□ب□ی.. کت□ب□ک□ی شیعریی نەزەند بەگیخانی

ڕۆژێک دادێ تۆ دەبیتە شۆڕەبی
کتێبێکی شیعریی نوێی شاعیرێکی تایبەت

وەشانی نووسیار لە وەرزی نوێی کتێبەکانیدا کۆمەڵە شیعری (ڕۆژێک دادێ تۆ دەبیتە شۆڕەبی) لە نووسینی نووسەر و شاعیر نەزەند بەگیخانی چاپ و بڵاودەکاتەوە.
ئەم کتێبە لە دوو توێی ١٧٠ لاپەڕەدا کۆمەڵە شیعرێک دەگرێتە خۆی کە لە رووی فۆرم و ناوەڕۆکەوە ئەزموونێکی نوێی شاعیری بە ئەزموون نەزەند بەگیخانی-یە کە براوەی خەڵاتی شیعریی فێمینی فڕەنسییە (ساڵی ٢٠١٢).
کتێبەکە لە هەشت بەش پێکهاتووە کە وەک هەشت چڵەبی شۆڕبۆتەوە و بە کۆمەڵێ مۆتیف و هێڵکاریی هونەرمەندان قەرەنی جەمیل و رێبوار سەعید وێنەڕێژکراوە. بەشەکان بریتین لە: عیشق، لێکترازان، سروودی سروودەکان، پێگ□یشتن، من ئەویترە، جەنگەکان درێژن، مەرگ، تاک-بوون لە کۆ-دا.
پارچە شیعرێک لە کتێبەکەکە:
رۆژێک دادێ
تۆ دەبیتە شۆڕەبی
لە کەنارەکانی من دەڕوێی
چڵی ئارەزووت شۆڕ دەبێتەوە ناو ئاوی شینی من
بەناو چۆڵاییەکانی جەستەی نیشتماندا دەڕژێین
دەبینە دەریا و

شەپۆڵ دەدەین
سەما دەکەن یاران
لەسەر پلاژی شیناییمان

نەزەند بەگیخانی: نووسەر و شاعیر، مامۆستای زانکۆ و هەڵگری خەڵاتی ئەکادیمیی ڤینسنت رایت-ە لە زانکۆی سیانسپۆی پاریس. لە ١٩٨٧ ەوە لە مەنفا دەژی و خوێندنی باڵای لە زانکۆی سۆربۆن-ی فەڕنسی تەواو کردووە و دواتر بۆ ماوەی ١٥ ساڵ لە زانکۆی بریستلی بریتانی کاری کردووە. بەگیخانی وەک شاعیرێکی جیهانی ناسراوە و جگە لە کوردی، بە ئینگلیزی و فەڕنسیش دەنووسێ. بە کوردی شەش دیوانی شیعری و بە ئینگلیزی و فەڕنسی سێ دیوانی هەیە. شیعرەکانی بۆ دەیان زمانی زیندوو وەرگێڕدراون و لە ساڵی ٢٠١٢ دیوانی ‘دوێنەی سبەینێ” خەڵاتی فەمینی شیعری فەڕنسی بەناوی “سیمۆن لاندری” وەرگرتووە. ئەو دیوانە دوای نەمانی لە بازاڕ لە ساڵی ٢٠٢٢ لە لایەن کۆمەڵەی شاعیرانی فەڕنسی-یەوە دووبارە چاپ کراوەتەوە. بەگیخانی سەرپەرشتیاری بەشی “نەتەوە و کولتور و ئەدەبیاتی ڕۆژهەڵات”-ە لە دەزگای چاپ و پەخشی هارماتان لە فەڕنسا. بواری ڕۆژنامەگەریی کولتوورییدا کاری کردووە و لە چەندین ڕۆژنامە و گۆڤار و پێگەدا نووسینەکانی بڵاوکردوونەتەوە.

چاپکراوەی نوێ\ کتێبی “هامگام لەگەڵ مەرگ” کومەڵه شیعری ڕوبار عبداللطیف مولود عبدالکریم

کتێبی “هامگام لەگەڵ مەرگ” کومەڵه شیعری خاتون “ڕوبار عبدالطیف مولود عبدالکریم” ناسڕاو به “دەریا هەڵەبجەیی” شاعیری هاوچەرخی خەڵکی شاری سڵیمانی لە باکووری کوردستان به وەرگیری زمانی فارسی هەچای “زانا کوردستانی” لەلایەنی دەزگای چاپو بڵاوکردەنی کتێبی هورمس لە ئیران‌دا لە ژمارەی هەزار قاپ چاپو بڵاو بۆ.